

MONITORING JAKO NÁSTROJ HODNOCENÍ REALIZACE PROJEKTŮ A PREDIKCE ROZVOJE VENKOVA

THE MONITORING AS AN INSTRUMENT FOR THE EVALUATION OF THE PROJECTS REALIZATION AND FOR THE PREDICTION OF THE COUNTRY DEVELOPMENT

Magdalena Hrabánková

Anotace:

Monitorování představuje jeden z hlavních principů spojených s využíváním prostředků ze strukturálních fondů. Následné hodnocení dopadů je možné využít ke zlepšování kvality rozvoje venkova a k volbě různorodých opatření. Hodnocení dosažených efektů přispívá k predikci očekávaných parametrů a k volbě alternativního řešení. Půjde o podporu realizace originálních strategií udržitelného rozvoje a uplatnění nových forem hodnocení a posílení ekonomického a kulturně historického prostředí venkova.

Klíčová slova:

monitorování * strukturální fondy * rozvoj venkova * predikce dopadů * volba alternativních řešení * rozvojové strategie

Abstract:

The monitoring forms one from main principles that are connected with the exploitation of means from structural funds. The following evaluation of impacts can be used to the quality improvement in the country development and to the choice of diverse measures. The evaluation of attained effects contributes to the prediction of expected parameters and to the choice of alternative solutions. It will concern the support for the realization of the original strategies of sustainable development and the use of new forms at the evaluation and reinforcement of economic and cultural-historic background of the country.

Keywords:

monitoring * structural funds * country development * prediction of impacts * choice of alternative solutions * development strategy

ÚVOD

České zemědělství je v současné době konfrontováno s novou sérií problémů, jejichž řešení souvisí s požadavkem, aby se resort stal konkurenceschopnější, tj. aby odpovídal novým požadavkům na veřejné zdraví a kvalitu zemědělských a potravinářských výrobků, v souladu s požadavky spotřebitelů, a na ochranu životního prostředí.

Po vstupu ČR do EU půjde o realizaci podpor ze strukturálních fondů, iniciativ a Kohezního fondu, a to ve struktuře a rozsahu, který odpovídá schválené programové dokumentaci. Její součástí je i vypracovaný monitorovací systém a výběr indikátorů, jejichž prostřednictvím bude možné monitorovat a hodnotit konkurenceschopnost zemědělství, jeho vliv na životní prostředí a účelovost prostředků vydaných na realizaci přijatých opatření.

Velký důraz se v současné době klade na vyhodnocování přijatých projektů v rámci schválených operačních programů. V obecném pojetí monitorovací systém je systém řízení strukturální pomoci, jehož úkolem je zajistit maximální efektivnost realizovaných programů, a to tak, aby umožnil vyhodnocování realizovaných opatření v souladu s cíli stanovenými v programové dokumentaci, resp. v projektech.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Monitorování (monitoring) je proces, který by měl umožnit poskytování, sledování a vyhodnocování informací - detailních i agregovaných, týkajících se technické (věcné) a finanční oblasti monitoringu. Je to vytvoření systému sběru spolehlivých finančních a statistických informací o realizaci programu a projektů a o plnění stanovených cílů.

Nejvýznamnější informace používané v monitorovacím systému musí dodávat zejména koneční uživatelé programu, tj. **realizátoři projektů** (koneční uživatelé), protože hlavně oni mají na začátku projektu potřebné informace k dispozici. Monitorovací systém umožňuje kontrolu úplnosti informací dodaných realizátory projektu s cílem odhalit bílá místa v seznamech indikátorů. V takových případech management programu po dohodě s projektanty doplní informace, které jsou nezbytně nutné. Samotný monitorovací systém je omezen pouze na informace, které se týkají přímo programu a projektů v něm.

Monitoring jako jeden z hlavních principů spojených s využíváním prostředků ze strukturálních fondů je určen především pro sledování účinnosti dopadů realizovaných projektů v jednotlivých regionech, resp. na úrovni NUTS 2, podle rozsahu a působnosti programů a na ně navazujících projektů až po úroveň NUTS 5. Vzhledem k zaměření pomoci ze strukturálních fondů na zmírňování meziregionálních diferencí, s uplatněním hodnocení účinnosti vynaložených prostředků, se monitoring týká především regionálních a sektorových operačních programů, jejich cílů priorit a opatření, jejichž vzájemné vazby a okruh působnosti budou předmětem sledování a hodnocení.

Monitoring je však zapotřebí do budoucna vidět i z jiného zorného úhlu. **Výsledky etapy hodnocení je zapotřebí využít ke zvyšování kvality politik rozvoje venkova a různorodosti opatření, které k tomu budou přispívat.**

V současné době se dostává do popředí princip efektivnějšího a transparentnějšího využívání veřejných zdrojů a se vstupem do EU bude tento trend dále posilován. Ze současného objemu prostředků, které ČR obdržela na jednotlivé programy, je zřejmé, že abychom mohli s omezenými rozpočtovými prostředky plnit všechny potřeby a snahy evropské společnosti, musejí být tyto prostředky prokazatelně efektivně vynaloženy a musejí být v zájmu rozvojových trendů EU.

Vzhledem k tomu, že výsledkem monitorovacích opatření je souhrn hlavních problémů vyskytujících se při provádění určených opatření, je samozřejmé, že jejich nápravou se sleduje zajištění vysoké kvality a účinnosti těchto opatření.

Zásadní úvahou, která by měla výsledky monitorování a hodnocení provázet, je úvaha, aktuální zejména v současné době, a to, zda s omezenými vstupy lze dosáhnout stejných resp. stabilizovaných výsledků nebo dosáhnout zlepšení těchto výsledků, případně se stejnými vstupy získat výrazně lepší výsledky. V této souvislosti je zapotřebí si klást následující otázky:

- * Do jaké míry jsou cíle programu resp. projektu relevantní ve vztahu ke změně potřeb na sledované úrovni?
- * Jakým podílem přispěl projekt na splnění globálního cíle?
- * Jaký měl program společenský resp. sociálně ekonomický dopad a jak dlouho se bude jeho výsledek projevat?

Dobře zvolený monitorovací systém by měl tak přispět nejen k hodnocení dosažených efektů, ale především **k predikci očekávaných parametrů a k volbě alternativního řešení.**

Toto hledisko **rozšiřuje prostor pro uplatnění monitorovacího systému**, který se neomezuje pouze na monitorování a hodnocení uplatněných opatření, ale na predikování a orientování dalšího rozvoje venkovského prostoru.

ZÁVĚR

V souvislosti s opatřeními, která se zabývají rozvojem služeb pro venkovské obyvatelstvo, lze monitorováním postihnout například počet nových organizací, které obdržely podporu v rámci předložených projektů na zajištění určitého efektu služeb (výstup monitoringu). Z toho vyplývá jako výsledek hodnocení přínosů sledovaného opatření rozsah investic do vybudování služeb (v mil. Kč) a zvýšení celkového počtu jejich uživatelů. Konečný dopad je možné zjistit z nárůstu procenta obyvatelů, kteří se uplatnili v podnicích služeb. Tímto kvantifikovaným dopadem však využití výsledků monitorovacího systému není ukončeno. Na základě získaného vyhodnocení lze předpokládat a provést predikci následného vlivu rozvoje podnikání na zvýšení HDP regionu, resp. HDP/obyvatele, zvýšení zaměstnanosti, odhadu dalšího počtu pracovních míst, které souvisí s pozitivním dopadem rozvoje služeb ve sledovaném regionu. Význam tohoto "rozšíření" monitorovacího systému umožní případné korektury a zpřesnění regionální politiky, resp. upřesnění programů rozvoje hodnoceného regionu, pokud půjde o jeho potřeby, cíle a celkovou vyváženost plánovaných aktivit. Na základě této predikce bude možné upřesnit soubor ekonomických a sociálních ukazatelů a přijmout potřebná strukturální opatření ve vazbě na reálnou rozpočtovou politiku, produktivitu růstových faktorů a na cíle hospodářské a sociální koheze. Vzhledem k požadavku Evropské komise na realizaci integrované územní strategie rozvoje venkova, uplatněné v rámci podopatření 2.1.4. Rozvoj venkova v Operačním programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství bude cílem přijímaných projektů **podpořit realizaci originálních strategií udržitelného rozvoje uplatněním nových forem zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova a posílení ekonomického prostředí.** Z tohoto důvodu bude nezbytné vybrat kvalitní projekty, jejichž monitorování přispěje k orientaci územní strategie a k následné realizaci v dalších venkovských oblastech.

Použitá literatura:

- Hrabánková, M., Boháčková, I.: Development potential in regions and its monitoring, AGRIC. ECON. – CZECH, 50, 2004 (6), s. 261 –265, ISSN 0139-570X
Hrabánková, M., Boháčková, I., Svatošová, L.: Role of agriculture the development of rural regions, AGRIC. ECON. – CZECH, 50, 2004 (6), s. 261 –265, ISSN 0139-570X

Kontaktní adresa:

Prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity, Studentská 13, České Budějovice

e-mail: dekan@jcu.cz